

קובץ

הערות התמימים ואנ"ש

◆ פרדיקט ליקוטי שיחות ◆

גליון ה' (כ)

פרשת כי תשא

יוצא לאור ע"י מערכת
פרדיקט לקוטי שיחות
הערות וביאורים

להערוות ותגובות ע"מ לפרסם בקובצים הבאים
וכן למינני והקדשות ניהן לשלוח למערכת
PLSHaoros@gmail.com

קובץ הבא יצא לאור בעזה"י לקראת שבת פרשת ויקהל - פקודי.
הערוות יתקבלו לא יאוחר מיום חמישי 12:00pm

פתח דבר

לקראת שבת פרשת כי תשא, הננו שמחים להוציא לאור קובץ החמישי (כ) בסדרת הקובצים "פרויקט לקוטי שיחות - הערות וביאורים" אשר בו הערות, ביאורים ועיונים בלקו"ש חלק טז.

הפרויקט, שהתחיל לכבוד שבעים שנה לנשיאות רבינו, ביו"ד שבט העבר, זכה להתעוררות גדולה בקרב התמימים, שלוחים ואנ"ש, ועד עתה מנויים בפרויקט קרוב לעשרת אלפים יהודים, שקבלו על עצמם ללמוד בכל שבוע שיחה או כמה שיחות בלקו"ש ע"מ לגומרה אי"ה.

מטרת קובץ זו היא למלאות בעזה"י את הצורך לרכז את כל הדיונים לפונדק אחד, אשר בו יוכלו לשאול ולהשיב, להקשות ולתרוץ בהבנת השיחות.

בעמדנו כמה שבועות לפני יום הבהיר י"א ניסן - יום הולדת כ"ק אדמו"ר, השנה שבו מתחילים מאה ועשרים שנה להלדתו שהוא כידוע התחלת תקופה חדשה המודגשת באמירת פירקי שיר המעלות, בתקופה כזה עומד לראש כל מקושריו והולכים בדרכיו לגרום נח"ר

תקותינו שההו"ל דקובץ זה שכידועה לכל גודל החביבות שרחש כ"ק אדמו"ר להוצאת קובצי הערות, ובפרט לאלו העוסקים בתורתו, וכל אלו שאצלם תוגבר ה'קאך' והחיות בלימוד ע"י הדפסת קובץ זה, יהי לנו כמנחת שי לכ"ק רבינו לנחת רוחו הק'.

בקשתנו שטוחה לכל מאן דאית לי' הערות וביאורים בשיחות אלו, שיואלו נא בטובם לשולחם אל המערכת על מנת שנוכל להדפיסם בקובצים הבאים שיצאו לאור בעזה"י.

ואנו תפילה שנזכה לגרום נח"ר לרבינו, ושכזכות הדפסת קובצים אלו, אשר בקשר לזה אמר כ"ק אדמו"ר שהוא הכנה ל"תורה חדשה מאתי תצא", נזכה בקרוב ממש לגאולה האמיתית והשלימה, אמן סלה.

המערכת

עשב"ק פרשת כי תשא ה'תשפ"א - הי' תהא שנת פלאות אראנו
ימים הסמוכים לי"א ניסן ליום הולדת כ"ק אדמו"ר תחילת שנת מאה ועשרים

מפתח

כי תשא

- תשא א - כללות השיחה
עיונים והערות בלקו"ש חט"ז, תשא א' 6.....
הרב בנימין אפרים ביטון
- תשא א - סעיף ז
"עיקר טבילותא בנורא" – האם טבילה באש פועלת טהרה? 14.....
הרב שניאור זלמן שיחי' בריכטא
- תשא א - סעיף ה' והערה 54
מטבע של אש דוקא 16.....
- תשא א - סעיף יו"ד
מקור נש"י מתחת כסא הכבוד 17.....
הרב שר"ב שי' דאווידסאהן
- תשא ב - סעיף ט
בלשיטתם דרבי מאיר ורבי יהודה 17.....
הת' מנחם מענדל טייטלבוים

פורים

- פורים - כללות השיחה
18..... שייכות קביעות ימי משתה למרדכי וכתבוני לאסתר
הרב אברהם מאן שליט"א
- פורים - כללות השיחה
21..... המשך להנ"ל
הרב אפרים פישל אסטער שליט"א
- פורים - סעיף ג
22..... סדר הענינים ד"קבעוני" ו"כתבוני"
הת' שמואל לשם
והת' שניאור זלמן וידאל

תרומה

- תרומה א - כללות השיחה
23..... הערות בתרומה א
הרב ישראל אריה לייב הכהן כ"ץ
- 27..... הוספה: טבלת סיכום לקוטי שיחות, חלק טז, תשא א'
נערך על ידי הרב בנימן אפרים ביטון

כי תשא א - כללות השיחה

עיונים והערות בלקו"ש חט"ז, תשא א'

הרב בנימין אפרים ביטון

שליח כ"ק אדמו"ר ונקובר קנדה

יסוד החילוק בין התוספות במנחות ובחולין

א. בלקו"ש חט"ז שיחה א' לפרשת תשא מביא הרבי בתוך הדברים [אות א'] את דברי התוספות במנחות כט, א על המבואר בגמ' שם אשר "שלשה דברים היו קשין לו למשה עד שהראה לו הקב"ה באצבעו, ואלו הן מנורה וראש חדש ושרצים¹, מנורה דכתיב וזה מעשה המנורה, ראש חודש דכתיב החודש הזה לכם ראש חדשים, שרצים דכתיב וזה לכם הטמא וכו'" עיי"ש.

והקשו בזה התוס' ד"ה שלשה וכו' וז"ל "ויש לתמוה דלא חשיב מחצית השקל דכתיב (שמות ל, יג) זה יתנו, ואמרינן כמין מטבע של אש הראהו למשה".

והיינו דהתוס' מקשים מדוע הגמ' אינה מונה בכלל הני דברים שנתקשה משה רבינו בהם גם הך דמחצית השקל, שלכאורה הוא ג"כ עד"ז, וכפי שדרשו רז"ל אשר מטבע של הראה הקב"ה למשה ואמר לו "כזה יתנו", והיינו בפשטות משום דנתקשה משה רבינו בפירוש הענין דמחצית השקל, ואשר לכן הוצרך הקב"ה להראות לו מטבע של אש וכו'.

ותירצו בזה התוס' וז"ל "ויש לומר דלא שייך התם נתקשה אלא משום דלא הוה ידע בשום ענין אם לא היה מראהו".

1. אגב אורחא יש להעיר על מה שהביא הרבי בהערה 15 ממש"כ ברע"מ לזח"ב (קנו, סע"ב) שבשמו של "משה" מרומז ג' דברים שנתקשה משה בהם, והם מ'נורה, ש'קלים, ה'חודש, עיי"ש.

ולחידודא יש לומר שגם שאר הדברים שנתקשה בהם משה רבינו מרומזים כולם בשמו של משה, דהנה בגמ' מנחות שם מבואר שנתקשה משה גם בשרצים, ויש אומרים גם בהלכות שחיטה עיי"ש. וראה בהשיחה שם הערה 8 שמביא עוד מהמבואר בשמות רבה (פט"ו, כח) שנתקשה גם בשמן המשחה. וי"ל שגם ש'רצים, ש'חיטה, ש'מן השמחה, מרומזים באות ש' של משה, יחד עם ש'קלים. וק"ל.

כלומר, דהבהרת הענין למשה במחצית השקל הוא סוג אחר מהני דמנורה וראש חודש ושרצים, דבהני שלושה הרי שפיר הבין וידע משה רבינו את כללות הענין, אלא שנתקשה בפרטי הדבר, משא"כ במחה"ש שלא היה למשה "קושיא" מסוימת בפרטי הדבר, אלא שכלל לא ידע את הענין דמחה"ש, ולכן לא חשיב לי' בהדי שלושה.

ומקשה הרבי דלכאורה צ"ב מה נתקשה משה רבינו במחה"ש, ועד כי לדברי התוס' לא רק ש"שנתקשה" בפרטי הדבר אלא שכלל לא ידע מהו זה, ולכאורה הרי עניינו של מחצית השקל הוא דבר פשוט וברור, ואיזה קושי או אי-ידיעה שייך בענין זה מלכתחילה, וצ"ב.

זאת ועוד מקשה הרבי, דלכאורה סברת התוספות במנחות היא הפוכה לגמרי מסברת התוספות בחולין, דהנה גם בחולין מב, א מקשים התוס' את אותה שאלה, מדוע לא כללה הגמ' במנחות שם הך דמחה"ש בהני תלת דמנורה וכו', אלא ששם מתרצים התוס' באו"א, וז"ל בד"ה את החיה וכו' "ולא חשיב נמי הא דאמר במדרש כמין מטבע אש הראה הקדוש ברוך הוא למשה דכתיב זה יתנו, שמא לא חשיב אלא מידי דנתקשה אבל הני אע"פ שהראהו לא נתקשה בהן, אלא שתמה על הדבר מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו, הראהו הקב"ה להבחין היטב ולהודיע לישראל".

והיינו דגם בחולין שם מתרצים התוס' שהטעם שלא נכלל הך דמחה"ש בהדי דמנורה וכו', הוא משום שהוא סוג אחר של קושי, אולם סברת התוס' שם היא שונה מבתוס' במנחות שם, דבחולין מפרשים התוס' שבנוגע למחה"ש ידע משה רבינו בדיוק מהו מחה"ש, אך שאלתו היתה בענין אחר לגמרי, שנתקשה במשמעות הענין איך נתינת מטבע של חצי שקל תוכל לכפר על עון מעשה העגל, והיינו שהיתה שאלה "עניינית", ולא "מעשית" בפרטי מהות וזהות הדבר, כבהך דמנורה וכו'.

ונמצינו למדים דלהתוס' במנחות הרי משה רבינו לא רק שנתקשה משה רבינו בפרטי הדבר דמחה"ש אלא שבכלל לא ידע מהו זה, משא"כ להתוס' בחולין ידע משה רבינו בדיוק מה זה מחה"ש, וקושייתו הייתה רק בתוכן ומשמעות המצוה.

וא"כ שואל הרבי, הרי שני תירוצי התוס' לכאורה, הם לא רק שני תירוצים שונים, אלא הם מבוססים על שתי סברות הפוכות לגמרי, דלחד לא ידע משה כלל מהו מחה"ש, ולחד ידע משה בדיוק מהו מחה"ש, והדבר תמוה וצ"ע, שכן אינו מסתבר לומר שבדברי התוס' גופא יהיו בזה סברות הפוכות לגמרי, וצ"ב.

ב. ומבאר הרבי [אות ג-ד] דבגדר מצות מחצית השקל ישנם ב' דינים, הא' דצריך שתהא נתינה בבת אחת [והטעם והיסוד לזה הוא כיון שמחה"ש הוא בגדר קרבן וכפרה, והרי הדין בקרבנות הוא שצ"ל בב"א ולא לחצאין].

והב' דצריך שתהי' מטבע אחד של חצי שקל דוקא, ולא שוה כסף או חתיכת כסף בערך ושוויות של מחה"ש, ואף לא מספר מטבעות בערך של עשר גרה, אלא דוקא מטבע אחד □ מציאות אחת של מחצית השקל, עיי"ש בכל זה בארוכה.

ועפ"ז מבאר הרבי [אות ה-ו] את תוכן דרשת חז"ל הנ"ל, דלולי היה הקב"ה מראה למשה רבינו מטבע של אש [אלא היה מצווה לו על מצות מחה"ש בדיבור או שהיה מראה לו מטבע של כסף], היו אז שני דברים שמשה רבינו או שלא היה יודע כלל על זה או שהיה נתקשה בזה, והדבר תלוי בב' הדינים הנ"ל דמחה"ש.

כלומר, ביחס לדין הב' דמטבע אחד, הנה לולי היה הקב"ה מראה למשה רבינו מטבע של אש, לא היה משה יודע כלל הך ענין דבעינן דוקא מציאות של מטבע אחד, והיינו משום שקס"ד למשה שהעיקר הוא לתת מחה"ש, וא"כ אולי שפיר ניתן לתת את השוויות והערך של מחה"ש, אם בשוה כסף או בחתיכת כסף, או שמא יש לתת מספר מטבעות בשווי וערך של עשר גרה, או שמא אכן יש לתת מטבע אחד של חצי שקל².

משא"כ ביחס לדין הא' שיש לתת המחה"ש בב"א כיון שהוא דין קרבן וכפרה, הנה הגם שאת הדין וכללות הענין היה משה רבינו יודע אף בלא המטבע של אש, שכן כבר אמר לו הקב"ה בפירוש "ונתנו איש כופר נפשו", והיינו שמחה"ש הוא בגדר "כופר נפשו", וממילא שבתור קרבן וכפרה הרי צ"ל בב"א וכנ"ל, מכל מקום, לפני שהראהו הקב"ה מטבע של אש, נתקשה משה רבינו בזה איך נתינה זו יכולה להוות כפרה וכו' [וכמבואר בארוכה בהמשך השיחה מאות ט' ואילך ביאור משמעות שאלתו של משה רבינו בזה, עיי"ש].

וע"ז הראה לו הקב"ה למשה "מטבע של אש" דוקא, ובזה הודיע ותירץ הקב"ה למשה שני דברים, הא' הודיע בזה הקב"ה למשה את דין הב' שצ"ל מטבע אחד דוקא [וכמבואר בהשיחה

2. ויעויין בהשיחה שם אות ה' שבין הדברים מוסיף רבינו בחצאי ריבוע "ולכל היותר - איז עס א תנאי (צדדי) אז דער כסף דארף זיין בצורת מטבע".

והיינו שמוסיף בזה הרבי ביאור נוסף באו"א קצת, והוא דיתכן לומר שאף לולי המטבע של אש, הנה אם היה הקב"ה מראה למשה מטבע של כסף, היה אז משה שפיר מבין שהמחה"ש צ"ל מטבע אחד דוקא, אלא שאעפ"כ היה משה חושב שדין דמטבע הוא רק בגדר "תנאי צדדי" במצות מחה"ש, ולא "עיקר וגדר המצוה". וזה אינו, שלאמיתו של דבר, הדין דמטבע הוא לא רק "תנאי צדדי" אלא "עיקר וגדר המצוה" עצמה.

וזהו דהקב"ה הוצרך להראות למשה מטבע של אש דוקא, שע"ז הראה והביע הקב"ה למשה הך נקודה, שלא רק שצ"ל מטבע אחד, אלא שדין זה דמטבע אחד אינו רק תנאי צדדי בהמצוה, אלא זהו עיקר וגדר המצוה עצמה, וענין זה מתבטא דוקא על ידי ה"אש", שאינו מוגדר בכמות ושווי אלא עיקר תכונתו היא באיכות, עיי"ש בהשיחה.

ויש להעיר בביאור וכוונת השקו"ט בזה, אם הדין דמטבע הוא בגדר "תנאי צדדי" או שהוא "עיקר וגדר המצוה", ועוד חזון למועד בגליון הבא בע"ה.

אות ה'], והב' תירץ בזה הקב"ה למשה את קושייתו ביחס לדין הא' שמחה"ש הוא קרבן וכפרה וכו' [וכמבואר בהשיחה שם אות י'], עיי"ש³.

3. ויש להעיר ממה ששמעתי מקשים בזה א קלאץ קשיא לכאורה: דהנה בתחילת השיחה, בהקס"ד, דמשה לא ידע או שנתקשה מהו מחצית השקל, הקשה הרבי שלכאורה צ"ב מה נתקשה בזה, ואם אכן נתקשה וכו' הרי יכול היה הקב"ה לבאר לו מהו מחצית השקל בפשטות באמצעות דיבור, ומדוע הוצרך להראות לו וכו', זאת ועוד הרי אפילו נאמר כי מאיזו סיבה שתהי' היה צריך הקב"ה להראות לו מטבע דוקא כדי לבאר לו מהו מחצית השקל, הרי היה יכול להראות לו מטבע של כסף, ומדוע הוצרך להראות לו מטבע של אש דוקא.

והנה בתירוץ הדברים מבאר הרבי באות ה' שלכן הוצרך להראות לו מטבע של אש דוקא, שכן לולי זה לא היה משה יודע הדין דמטבע אחד דוקא, שאם היה אומר לו שיש לתת מחצית השקל בדיבור, או אף אם היה מראה לו מטבע של כסף, עדיין לא היה ברור ומובן למשה שצ"ל מטבע אחד דוקא [או באו"א קצת - שלא היה ברור למשה שהדין דמטבע אחד הוא לא רק תנאי צדדי בהמצוה אלא עיקר וגדר המצוה עצמה], ולכן הוצרך הקב"ה להודיע זה למשה דוקא ע"י מטבע של אש, שכן תוכן ענין האש הוא שאינו מוגדר בכמות ובשווי וכו' אלא באיכות, וכך הביע הקב"ה למשה את נקודת הענין שאין עיקר המצוה ה"כמות" הערך והשוויות של מחצית השקל, אלא בנקודת המטבע, וכמבואר בהשיחה.

ולכאורה יש להקשות שעדיין אין הענין מיושב כל צרכו, שאם כי באמצעות מטבע של כסף אינו מתבטא הנקודה שצ"ל מטבע אחד דוקא, ובתור עיקר וגדר המצוה, מ"מ הרי יכול היה הקב"ה לבאר זה להדיא למשה.

כלומר, אם כי אמנם באמירת הציווי סתם "לתת מחצית השקל", אכן אינו מתבטא הנקודה שצ"ל מטבע אחד דוקא, וכמובן, מ"מ הרי במקום להראות למשה מטבע של אש, היה הקב"ה יכול לבאר ולפרש את כל זה למשה בדיבור שצ"ל מטבע אחד דוקא בתור גדר המצוה וכו' וכו', ומדוע אפוא יש צורך לבטא את זה ע"י מטבע של אש דוקא.

במילים אחרות: הרי הקב"ה יכול היה ללמד למשה את תוכן השיחה של הרבי, במקום להראות לו מטבע של אש!

ויש לומר הביאור בזה בפשטות, ובב' אופנים: הא', אה"נ שיכול היה הקב"ה לבאר ולפרש את כל זה למשה באריכות בדיבור וכו', אולם לא זו היתה השאלה של הרבי בתחילת השיחה. והיינו דבתחילת השיחה, שאז קס"ד שמשם לא ידע מהו מחה"ש, הרי הקשה הרבי בפשטות שבמקום להראות וכו', אפשר לומר ולהביע זה בקלות בדיבור, ומדוע יש צורך כלל להראות מטבע וכו', והרי הדיבור הוא הדרך הכי הגיוני וקל, וכשאר כל הציוויים שבתורה, במקום להראות.

משא"כ בשלב הביאור של השיחה, שהענין שמשם לא ידע הוא הדין המיוחד דמטבע אחד, כלומר, לא שוה כסף, ולא חתיכת כסף בשווי של חצי שקל, וגם לא עשר מטבעות בשווי של עשר גרה, אלא מטבע אחד דוקא, ובה גופא גם לא מטבע כתנאי צדדי אלא מטבע אחד בתור עיקר וגדר המצוה, הרי אדרבה □ כאן י"ל שראיית מטבע של אש מבטא את הנקודה בצורה קלה מתומצתת ובהירה יותר מאשר להאריך בביאור הדברים.

והב' והוא העיקר: הרי למעשה, מכללות השיחה מתבאר כי באמצעות המטבע של אש, הודיע ותירץ

ג. ועפכ"ז מיישב הרבי [באות ו'] את דברי התוס', שבהשקפה ראשונה נראים דבריהם במנחות ובחולין שם כסברות הפוכות, ובכן מעתה מתרץ הרבי שזה פשוט כי הן להתוס' במנחות והן להתוס' בחולין, הנה משה רבינו ידע היטב בבירור מהו מחצית השקל, ומעולם לא נתקשה בזה, אלא שאי-ידיעתו וקושייתו של משה רבינו היה בענין אחר לגמרי, ובזה גופא □ אי-ידיעה בדין דמטבע, וקושיא בדין דקרבן וכפרה.

וזהו ביאור דברי התוס', שבמנחות שם מתייחסים התוס' לאי-ידיעתו של משה רבינו בדין הב', ובלשון התוס' שם [בהוספת גירסת השטמ"ק שם] "משום דלא הוה ידע איזה מטבע יביאו בשום ענין אם לא היה מראהו", והיינו דלא היה בזה קושיא, אלא שלולי המטבע של אש לא היה משה יודע הך דין הב' כלל שצ"ל מטבע אחד דוקא.

אכן בחולין שם מתייחסים התוס' לקושייתו של משה רבינו בדין הא', דזהו מה שכתבו שם "שתמה על הדבר מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו", והיינו שקושייתו של משה רבינו היתה בנוגע לדין הא', דאיך ניתנה של מחה"ש יכולה להוות כפרה לעון העגל וכו'.

ומובן ומבואר אפוא לפ"ז שדברי התוס' לא רק שאינם סותרים זא"ז אלא עוד זאת שהם משלימים זא"ז, עיי"ש בהשיחה הביאור בכ"ז בהרחבה.

ד. והנה בהערה 58, בהמשך ולאחרי שמבאר הרבי את יסוד החילוק הנ"ל בדברי התוס' במנחות ובחולין שם, מעיר הרבי וזלה"ק "להעיר על חילוקי הסוגיות בהא דר"מ שהראה לו כמין מטבע של אש: בירושלמי שקלים הובא לענין החפצא דמחצית השקל (בחיוב קלבון), איזה מטבע צריך ליתן (ראה קרבן העדה שם ובמפרשים): במדרשים הנ"ל (הערה 2) □ לענין הכפרה בהמשך לתמיהת משה מי יוכל ליתן כופר נפשו".

וכוונת הרבי בזה, דהנה לעיל בתחילת השיחה, על דרשת חז"ל דכמין מטבע של אש הראה הקב"ה למשה וכו', מציין הרבי בהערה 2 למקור מארו"ל זה בכ"מ, והוא בירושלמי שקלים פ"א ה"ד, ובתנחומא פרשת תשא ט, ושם נשא יד, וכן במדבר רבה פי"ב, ג, ובפסיקתא דר"כ פ"ב (כי תשא), ובפסיקתא רבתי פט"ז (בסופו), עיי"ש.

הקב"ה למשה עוד כמה דברים, דבנוסף על הדין דמטבע אחד, תירץ בזה הקב"ה למשה גם את השאלה בענין דכופר נפשו, והיינו שהכפרה באה מעצם הנשמה [ובפרט לפי הביאור הפנימי, שעיי"ה הראה וגילה הקב"ה מלמעלה למטה בחי' האש שבנשמתו של יהודי וכו', וכמבואר בהמשך השיחה], וכן באמצעות המטבע של אש הדגיש שוב הקב"ה למשה את מהות ודרגת הכפרה, שהיא כפרה שבחי' "אש" הפועלת מציאות חדשה, וכמבואר כל זה בהמשך השיחה [אות ז' ואילך], יעוי"ש.

ולפ"ז מובן ומבואר היטב שגם בנוגע לדין דמטבע אחד, בחר הקב"ה להודיע זה ע"י המטבע של אש [במקום לבאר כל זה בדיבור וכו'], שכן בין כה הוצרך הקב"ה להראות לו מטבע של אש, ונמצא כי באמצעות מטבע של אש הביע הקב"ה בב"א כמה וכמה דברים, וכמוש"נ.

ומעיר הרבי דכד דייקת שפיר, הנה ישנו חילוק יסודי בתוכן והקשר הדברים בהם הובא הך מארז"ל, דבירושלמי שם הובא זה בענין ובהמשך לפרטי דיני החפצא דמחצית השקל, משא"כ במדרשים הנ"ל שהובא זה בהמשך ובהקשר לשאלתו של משה רבינו בענין כופר נפשו יעויי"ש⁴.

וכוונת הרבי בזה די"ל שהמבואר בפנים השיחה בביאור החילוק בין שני העניינים שמשה רבינו לא ידע או שנתקשה בו, ואשר הקב"ה הודיע ותירץ לו ע"י המטבע של אש, דביחס לדין הא' דמטבע לא ידע משה רבינו [תוכן דברי התוס' למנחות שם], וביחס לדין הב' דקרבתו וכפרה נתקשה משה שאלה בזה [תוכן דברי התוס' לחולין שם], הנה זה תלוי גם במקור דרשת רז"ל בו הובאה דרשה זו דמטבע של אש הראה הקב"ה למשה.

4. ראה תנחומא לפרשת תשא שם "ונתנו איש כופר נפשו לה' בימי משה, ולא יהיה בהם נגף בימי דוד, זה יתנו - אמר רבי מאיר כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא הכבוד והראהו למשה ואמר לו זה יתנו כזה יתנו". ושם פרשת נשא "בשעה שאמר לי' ונתנו איש כופר, אמר משה מי יוכל ליתן כופר נפשו וכו', זה יתנו אמר רבי מאיר נטל הקב"ה כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא הכבוד והראה לו למשה ואמר לי' כזה יתנו".

ובבמדבר רבה שם "כיון שאמר לו ונתנו איש כופר נפשו, אמר משה מי יוכל ליתן כופר נפשו וכו', אמר לו הקב"ה איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחך, זה יתנו, אמר רבי מאיר נטל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראה לו למשה, זה יתנו כזה יתנו".

ובפסיקתא דר"כ שם "ונתנו איש כופר נפשו בימי משה, ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם בימי דוד, זה יתנו כל העובר על הפקודים וגו', אמר רבי מאיר כמין מטבע של אש הוציא מתחת כסא הכבוד שלו והראהו למשה ואמר לו זה יתנו". ובהמשך שם "בשעה שאמר ונתנו איש כופר נפשו, אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע מי יכול לתת פדיון נפשו וכו', אמר לו הקב"ה למשה לא כשאתה סבור אלא זה יתנו כזה יתנו".

ובפסיקתא רבתי שם (פט"ז בסופו) "בשעה שאמר ונתנו איש כופר נפשו, אמר משה רבון העולמים מי יכול ליתן פדיון נפשו וכו', אמר לו הקב"ה לא כשם שאתה סבור אלא זה יתנו כזה יתנו, אמר רבי מאיר כמין מטבע אש הראהו, הוציא הקב"ה מתחת כסא הכבוד והראהו למשה ואמר לו זה יתנו כזה יתנו".

ובפסיקתא רבתי שם (פ"י בסופו) "ונתנו איש כופר נפשו אמר לו הקב"ה משה מיתה הם חייבים על שעשו את העגל אלא יתנו כפרת נפשם ונתנו איש כופר נפשו וכו'", ובהמשך שם בהקשר הדברים "ידע הקב"ה מה בלבם, אמר למשה אמור להם אתם מתייראים, איני מבקש מכם שתתנו לי לא כאונס לא כמפתה ולא כמוציא שם רע ולא כשור נגח אלא זה יתנו, אמר רבי מאיר נטל הקב"ה מטבע של אש קטן וקרא לו למשה ואמר לו זה יתנו".

ומבואר בכל הני מדרשים שהך מארז"ל "כמין מטבע של אש הראה הקב"ה למשה וכו'", הובא בהמשך ובהקשר לתמיהתו של משה בענין כופר נפשו וכמוש"נ.

והיינו בירושלמי שהובא מארו"ל זה בהקשר לפרטי הענין דהחפצא דמחצית השקל, ולא הובא והוזכר שם שום דבר משאלת משה בענין דכופר נפשו, הנה י"ל ששם הדרשה דר"מ מתייחסת לאי-ידיעתו של משה בדין הב' דמטבע, ואשר דין זה הודיע הקב"ה למשה ע"י שהראהו מטבע של אש דצריך מטבע אחד דוקא.

משא"כ במדרשים הנ"ל שהובאה דרשה זו בהמשך ובהקשר לתמיהתו של משה בענין דכופר נפשו, הנה י"ל בפשטות דשם מתייחס ר"מ לקושייתו של משה שנתקשה בענין דקרבו וכפרה, ואשר גם זה תירץ לו הקב"ה באמצעות המטבע של אש. כן נראה בביאור כוונת ההערה.

ה. וביסוד הדברים יתכן להעיר לאור דברי הרבי בדקדוק לשון התוס', ואיך שדבריהם ולשונם מדוייקים בתכלית ומתאימים היטב לביאור הרבי בהשיחה.

דהנה יעויין בדברי התוס' למנחות שם שכתב וז"ל "וויש לתמוה דלא חשיב מחצית השקל דכתיב (שמות ל, יג) זה יתנו, ואמרינו כמין מטבע של אש הראהו למשה וכו'", ומבואר שהביאו התוס' הך מארו"ל, אולם לא פירשו להדיא המקור לזה, אלא כתבו בסתמא "ואמרינו".

אמנם יעויין בתוס' לחולין שם שכתבו וז"ל "ולא חשיב נמי הא דאמר במדרש כמין מטבע אש הראה הקדוש ברוך הוא למשה דכתיב זה יתנו וכו'", ומבואר מדברי התוס' שהביאו הך מארו"ל, אלא שכאן בחולין הרי ציינו בפירוש המקור לזה מהא "דאמר במדרש".

והנראה לומר שכל זה הוא מדוייק ומתאים היטב לתוכן ביאור השיחה, והיינו דהתוס' במנחות שם הרי מתייחסים לאי-ידיעתו של משה רבינו בדין דמטבע וכמוש"נ בהשיחה וכנ"ל, ולכן לא כתבו וציינו שם המקור לזה מ"מדרש", שכן במדרשים הנ"ל הרי הך מארו"ל דהראהו הקב"ה למשה מטבע של אש מתייחס לענין הב', והיינו לקושייתו של משה רבינו בדין דקרבו וכפרה וכנ"ל.

ולפ"ז י"ל דכוונת התוס' במנחות שם במש"כ "ואמרינו" היא בעצם לירושלמי, ולא להמדרש, והדברים מתאימים היטב לתוכן דברי התוס', שכן מקור הדרשה בירושלמי אכן מתייחס לאי-ידיעתו של משה רבינו בדין דמטבע וכמוש"נ.

אכן התוס' בחולין שם דייקו "הא דאמר במדרש כמין מטבע אש וכו'", והיינו משום כי התוס' בחולין שם הרי מתייחסים - לא לאי-ידיעתו של משה רבינו בדין דמטבע, אלא לשאלתו של משה בדין דקרבו וכפרה וכנ"ל, ולכן הוא דהביאו את מקור הדרשה מהמדרש דוקא ולא מהירושלמי, שכן בירושלמי מתייחסת הדרשה לאי-ידיעתו של משה רבינו בדין דמטבע, משא"כ במדרשים שמתייחסת הדרשה לשאלתו של משה בדין דקרבו וכפרה וכמוש"נ.

ו. ויתכן לומר שבעצם כל זה מרומז בכוונת הרבי בהערה 58, והיינו שלאחרי שהרבי ביאר את יסוד החילוק בתוכן דברי התוס' במנחות ובחולין שם, שמתייחסים לשני העניינים דאי-ידיעתו וקושייתו של משה וכנ"ל, הנה בהמשך לזה מעיר הרבי גם מחילוקי הסוגיות בין הירושלמי

והמדרשים בהם הובא הך מארז"ל, ויתכן שבזה רומז הרבי גם להך דיוק הנ"ל דבתוס' לחולין שם הרי מבואר להדיא שמקורו הוא מ"הא דאמר במדרש", משא"כ בתוס' למנחות שם, וכמוש"נ.⁵

ז. והנה לפי זה יש להעיר על מה שהביא במסורת הש"ס על הגליון מספר 'צאן קדשים' להגרא"ח שורז"ל למנחות שם שכתב להגיה בדברי התוס' למנחות שם "ואמרינן במדרש" במקום "ואמרינן" סתם, ובפשטות ככל הנראה הגיה כן על סמך דברי התוס' בחולין שם שכתבו להדיא "הא דאמר במדרש כמין מטבע אש וכו'".

אמנם לאור דברי הרבי נראה לומר שדברי התוס' מדוקדקים, ואין צורך להגיה ולהוסיף בהם, אלא אדרבה, דהרי בדוקא דקדקו התוס' לציין המקור להך דרשה בסתמא "ואמרינן", ולא להמדרש, וכמו שכתבו בחולין, שכן כוונתם במנחות היא למעשה למקור הדרשה כפי שהובאה בירושלמי, ולא למדרשים הנ"ל, והיינו משום כי דבריהם שם מתייחסים - לא לשאלתו של משה רבינו בענין דכופר נפשו, המבואר במדרש, אלא - לאי-ידיעתו של משה רבינו בדין דמטבע המבואר בירושלמי, וכמוש"נ.

5. ולהעיר מלשון הירושלמי שם "אמר רבי מאיר כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא כבודו והראהו למשה וכו'", והרי לשון זה קרוב ללשון התוס' במנחות שם "ואמרינן כמין מטבע של אש הראהו למשה". אולם אין זו ראייה מוכחת, שכן גם בתנחומא תשא שם ובפסיקתא דר"כ שם, הובא כלשון הירושלמי. אמנם עכ"פ, שפיר מתאים לשון וציטוט התוס' ללשון הדרשה כפי שהובא בירושלמי.

תשא א - סעיף ז

”עיקר טבילותא בנורא” – האם טבילה באש פועלת טהרה?

הרב שניאור זלמן בריכטא
ירושלים עיה”ק

בשיחה הא’ לפרשת כי תשא (אות ז) מבאר כ”ק אדמו”ר שהקב”ה הראה למשה רבנו מטבע של אש כדי לרמז לו שגדר הכפרה שבאה ע”י נתינת מחצית השקל אינו שהטומאה סרה מהאדם, אלא שהאדם משתנה ונהיה מציאות חדשה וממילא אינו שייך לטומאה שהייתה עליו לפני כן, ועל סוג הכפרה והטהרה העמוקה הזו מורה דווקא אש (ולא מים שמורים על סוג הכפרה הראשונה), כיון ש”עיקר טבילותא בנורא” (סנהדרין לט, א).

והנה, מקור המשפט ’עיקר טבילותא בנורא’ הוא במעשה שהגמרא מספרת שם בסנהדרין: ”אמר ליה ההוא מינא לרב אבהו: אלוקים כהן הוא . . כי קבריה למשה במאי טביל? וכי תימא במיא – והכתיב ’מי מדד בשעלו מים’! אמר ליה [רב אבהו]: בנורא טביל. [ושוב הקשה המין]: ומי סלקא טבילותא בנורא?! אמר ליה [רב אבהו] אדרבה, עיקר טבילותא בנורא, דכתיב וכל אשר לא יבוא באש תעבירו במים, ע”כ.

וכתב רש”י: ”וכל אשר לא יבוא וגו’ – דחייה דחייה, ודרש ליה הכי: כי מי שאינו יכול לבוא באש מפני שישרף תעבירו במים”, היינו שרב אבהו רצה לדחות את המין, ולכן אמר לו ו’הוכיח’ לו שטבילה באש מטהרת, אף על פי שאין זה נכון.

ונמצא אם כן שלפי רש”י אין מושג כזה של טבילה באש, ורב אבהו אמר זאת למין רק בכדי לדחותו, ולפי זה צריך להבין איך מביא כ”ק אדמו”ר בשיחה בפשטות שעיקר טבילותא בנורא ומבסס על פי זה ביאור שלם מדוע הראה הקב”ה למשה מטבע של אש.

ב. ויש לומר: באותו קטע בשיחה מציין כ”ק אדמו”ר בהערה 64 למספר מקורות בגמ’ ובפוסקים שבהם מדובר אודות השהיית כלים בתוך הכבשן ליבון כלים, ובמקומות אלו מבואר שליבון כלי באש גורם לו להיות מוגדר ככלי חדש ולכן אינו אסור בשימוש עקב בליעות אסורות שהיו בו וכן אינו טמא יותר.

ונראה מזה שכ”ק אדמו”ר למד את דברי הגמרא אחרת מרש”י: רש”י למד שרב אבהו אמר שטבילה כלשהיא באש יכולה לטהר (כפשטות הלשון ’טבילותא’, וכמו טבילת אדם טמא שיכולה להימשך רגע כמימרא) ולכן הוא כתב שזו רק דחייה בעלמא, כי אליבא דאמת טבילה

כזו לא פועלת טהרה בכלי; אולם כ"ק אדמו"ר למד שכאשר רב אבהו אמר שטבילה באש מועילה הוא התכוון לטבילה כזו שנמשכת זמן-מה ונכנסת לגדר ליבון (כמבואר בשוע"ר סימן תנ"א משך הזמן שהכלי צריך להיות באש בכדי שיתלבן), ואם כן דבריו הינם גם אליבא דאמת ואינם דחייה בעלמא, כי טבילה כזו אכן פועלת טהרה בכלי, כיון שמוגדר מעתה ככלי חדש.

ונראה שבפירוש מחודש זה בדברי רב אבהו הולך כ"ק אדמו"ר בעקבות הגאון הרוגוצ'ובי שגם פירש כך את דברי רב אבהו:

במכתב מהגאון הרוגוצ'ובי מתאריך כ"ד אלול תר"פ שפורסם ב'מוריה' (אדר-ניסן תשל"ד עמוד ט"ז) נכתב כך: "מבואר בע"ז דף ע"ה ע"ב דליבון הוה כדבר חדש . . . וזה עיקר טבילותא בנורא דסנהדרין דף ל"ט", ע"כ.

וכיון שדעת כ"ק אדמו"ר היא שדברי רב אבהו הם אליבא דאמת ואליבא דהלכתא, מובן מדוע הביא עניין זה בפשטות וביסס עליו ביאור שלם.

תשא א - סעיף ה' והערה 54

מטבע של אש דוקא

הת' לוי יצחק אסטער

ישיבת תול"ת המרכזית - 770

סעיף ה': דער חילוק צווישן אש און אַנדערע יסודות פון חומר הבריאה איז: אַנדערע סוגי חומר (רוח מים און עפר) ווערן געמאַסטן לויט זייער כמות, פאַרנעם אין מקום, אַדער אין ערך ושוויי (זייער מאַס אין גשמיות'דיקן שטח אַדער אין כמות השוויות והערך). "אש" ווערט ניט געמאַסטן לויט איר תפיסת מקום און איז ניט מוגבל אין אַ באַשטימטן שטח אין מקום, די מציאות פון "אש" איז מער אַן איכות'דיקע 45, און אויך אַ מעט אש איז מתפשט והולך.

און דעריבער, ווען דער אויבערשטער וואַלט אים באַוווּזן אַ מחצית השקל כסף, וואַלט נאָך אַליץ ניט געווען קלאָר, וואָס דער גדר המצוה איז און וואָס אידן דאַרפן געבן: צי ס'איז אנגעזאַקט געוואָרן און ס'איז גענוג די שוויות וכו' פון אַ מחצית השקל כסף. ובמילא קען מען געבן וואָס מ'וויל, אַבי דאָס איז ווערט אַ מחצית השקל, אַדער עס דאַרף זיין דוקא כסף לויטן משקל פון אַ מחצית השקל, אַדער דוקא אַ מטבע וואָס משקלה איז מחצית השקל כסף.

און דעריבער האָט ער אים באַוווּזן "כמין מטבע של אש" (וואָס "משקלה" איז "מחצית השקל"), אַז די מצוה איז ניט די כמות - די שוויות אַדער אפילו כסף במשקל פון אַ מחצית השקל, נאָר "די זאך" גופא, די מציאות פון דער מטבע מחצית השקל.

ובהערה 45: עד"ז יש להסביר גם בפ' הגו"א פרשתנו (בת' הא') במה שהוצרך להראותו מטבע של אש דוקא, ואכ"מ.

וז"ל הגור ארי' (ל, יג): ויש להקשות, בשלמא בכל הני היה צריך להראות, דיש חומר בהן להבין אותם, אבל במטבע, מה חומר יש בה עד שהוצרך להראות לו מטבע של אש, ויש לפרש כי המטבעות נעשות שלא בדקדוק, שאין לצמצם במעשה האדם, ולא נעשה בענין משוער, לא כמו דברים הנבראים שיש להם שעור מוגבל, והראה לו הקב"ה מטבע זאת מתחת כסא הכבוד, שזאת המטבע יש לה שיעור מוגבל ומשוער, שאינה מעשה אדם. ומזה נלמוד שאין לחצי שקל זה דין שאר מטבע, אף על גב שהיא חסירה - שם מטבע עליה, כיון שאי אפשר לצמצם, ויוצאה בהוצאה, אבל זה אינה כך, אבל היא משוערת, עכ"ל בתירוץ הא'.

ונראה כוונתו להסביר בדברי הגו"א ע"ד ביאור הנ"ל בשיחה, שהטעם שהראה לו הקב"ה מטבע של אש הוא להראותו שגדר המטבע הוא עצם מציאותה (באיכות) ולא בשוויות החצי שקל.

אך מזה שמסיים "ואכ"מ" משמע שיש לפרש דברי הגו"א באופן אחר.

ונראה לבאר בדא"פ שכוונת הגו"א הוא לפרש שב"מטבע של אש" רצה הקב"ה להראות למשה שהציווי הוא למטבע מדודה ומוגבלת כעין נבראים בידי שמים, היינו שצ"ל משוערת דוקא מחצית השקל, ולא כמטבע של בנ"א שרגיל לפעמים להיות חסירה כל עוד שהיא שיוצאה בהוצאה כו'.

ואם כן יוצא שגם לפי הגו"א הכוונה היתה למטבע בת שוויות, (ורק הבהיר שצ"ל בשיעור מדויק), ולא כביאור בשיחה שהעיקר היא עצם מציאות המטבע ולא שוויותה כלל.

תשא א - סעיף יו"ד

מקור נש"י מתחת כסא הכבוד

הרב שר"ב שי' דאווידסאהן

ברוקלין נ.י.

סעיף יו"ד: דער טעם (פנימי) אויף דעם . . י"ל אַז דאָס איז, ווייל מחצית השקל איז געקומען אַלס כפרה אויפן חטא העגל, וואָס האָט אָנגערירט כנ"ל, דעם עיקר מציאות פון אידן...

און דערפאַר "הראה לו מטבע של אש" וואָס "הוציא הקב"ה מתחת כסא כבודו": מצד פנימיות הנשמה ווי זי איז שייך צום גוף האָט די נתינה ניט געקענט זיין מצד כחן של ישראל, כנ"ל. דאָס קען אָבער יע זיין מצד עצם הנשמה (וואָס איז העכער לגמרי פון גילויים, ווייל עצמיות הנשמה איז דער עצם פון אַלע כחות, אויך פון זיין עשי' חיצונית).

און דאָס מיינט "הראה לו (הקב"ה)" - דער אויבערשטער האָט מגלה געווען, בדרך מלמעלה למטה אויך ווי די "מטבע של אש" נעמט זיך "מתחת כסא כבודו" - די בחי' אש שבנשמה, עצם הנשמה, ווי זי איז מושרש למעלה "תחת כסא כבודו" ווי די חז"ל זאָגן "הנשמות גזורות מתחת כסא הכבוד"

ולהעיר מיוצרות לשבת שקלים (פרק 1) אַז מַאָז זְמוֹת בְּכָל פּוֹעֵל. בְּמִסְפָּר בְּמִשְׁקָל כָּל לֶךְ לְהַעֲלֵ. ויש מפרשים שענין מחצית השקל היתה כבר מאז לפני בריאת העולם.

ואולי י"ל שיסודה במדרש הנ"ל ש"הוציא הקב"ה מתחת כסא כבודו" וע"פ הנתבאר בשיחה שהכוונה לעצם הנשמה ממש שלכן בכחה לכפר על נפשותיהם. והרי ע"פ הנתבאר בכ"מ בחסידות הכוונה למקור נש"י כפי שקדמו לעולם - היינו גם למעלה יותר מהגדר דחוקי התומ"צ.

תשא ב - סעיף ט

בלשיטתם דרבי מאיר ורבי יהודה

הת' מנחם מענדל טייטלבוים

שליח כ"ק אדמו"ר בישיבה קטנה דאהלי תורה

סעיף ט: איז די הסברה אין דעם: די פלוגתא פון ר"מ מיט ר"י איז תלוי אין זייער פלוגתא הכללית, וואס איז מכריע: הווה אדער עתיד.

.. לשיטת ר"מ .. "הווה" איז מכריע לגבי "עתיד" .. משא"כ לשיטת ר"י .. דער "עתיד" איז מכריע לגבי דער "הווה".

ובהמשך מבאר ע"פ סברה הנ"ל כמה מחלוקותם בש"ס (וגם הצריכותא שבכל אחד).

ולכאורה צ"ע דהנה בסוכה (לד, סע"ב) תנן: "אתרוג הכושי פסול, והירוק ככרתי רבי מאיר מכשיר ורבי יהודה פוסל. שיעור אתרוג הקטן, רבי מאיר אומר כאגוז רבי יהודה אומר כביצה".

ובגמ' לעיל מיניה (לא, סע"ב) פי' סברת פלוגתתם: "והא אנו תנן הירוק ככרתי רבי מאיר מכשיר ורבי יהודה פוסל, לאו משום דבעי הדר לא משום דלא גמר פירא. תא שמע שיעור אתרוג קטן רבי מאיר אומר כאגוז רבי יהודה אומר כביצה לאו משום דבעי הדר, לא משום דלא גמר פירא".

ולכאורה ע"פ הנ"ל איפכא מסתברא, דלשיטת רבי מאיר ד"הוזה" מכריע, היות ועכשיו לא גמר פירא הוה ליה למיפסל, משא"כ לרבי יהודה ד"עתיד" מכריע הוה ליה להכשיר הואיל ובעתיד יגמר הפרי.

ואבקש מקוראי הגליון להעיר בזה.

פורים - כללות השיחה

שייכות קביעות "ימי משתה" למרדכי ו"כתבוני" לאסתר

הרב אברהם מאן שליט"א
משפיע בשיבת ליובאוויטש טורונטו

א. מבואר כאן שימי שמחה ומשתה הי' (בעיקר) בקשת מרדכי לתקן, כי זה מורה על צד הרוחני של נס חג הפורים, ומרדכי הי' בעיקר שייכות לרוחניות. משא"כ קריאת וכתובת המגילה שהי' ע"י אסתר מורה על ענין וצד הגשמי של הישועה.

וצ"ע שהרי לכאורה בכללות הענין, איפכא מסתברא ובשני הפנים, כלומר ימי משתה מדבר בפשטות על אכילה גשמית (ועד"ז משלוח מנות הקשור עם הסעודה כמבואר בתרומת הדשן, הובא בלקו"ש חט"ז ע' 367), ובפרט שמביא דברי הלבוש הידועים, שעניינו של פורים הי' ההצלה גשמית, ודבר זה מודגש בהסעודה. (ולכאורה, הדבר היחיד שמוכיח שעניין שמרדכי מורה על הרוחניות דפורים, הוא בזה שרק הוא רצה לתקן איסור עשיית מלאכה).

ועד"ז צ"ב לאיך גיסא בנוגע לאסתר, הרי קריאת המגילה היא בעצם דבר רוחני, שהוא ע"ד ענין ההלל בחנוכה (כדברי רז"ל בזה, מגילה יד, א), וכנ"ל צ"ע איך בא ענין זה דווקא ע"י אסתר המורה על צד הגשמי?

ב. והנה בנוגע לקביעות הסעודה ע"י מרדכי אולי יש לבאר עפ"י הביאור בלקו"ש (ח"א ע' 213 וחל"א ע' 170) שעצם הגזירה היה בגלל רוחניות, וכן המבואר בתנ"א (ראה המסמן בלקו"ש חט"ז ע' 371 הע' 56) שהישועה הי' בגלל המס"נ (כמובא התוכן גם בהמשך השיחה כאן).

ולפי"ז מובן שגם האכילה בפורים היא ביטוי של עבודה רוחני (וכמובן מהחיוב לבסומי עד דלא ידע, שהוא ע"ד הענין דמס"נ - ראה לקו"ש שם) וא"כ זה מתאים למרדכי, שענינו הוא רוחני.

וראה במאמר ד"ה כל המועדין - פורים תשט"ז, שהאכילה דפורים מבטא את הקשר רוחני בזה שהוא יותר מיוהכ"פ, שאף שהוא גילוי של עצם הנפש - יכול לבוא גם באכילה גשמית. (ובזה יש מעלה בפורים אפילו על ימות המשיח שהוא שבתחילה הוא בבכיה). וילע"ע.

ג. אלא שבעיקר צ"ב על זה שמייחסים הקריאה (והכתיבה) לאסתר, והרי כנ"ל ענין זה הוא דומה להודאה שבהלל (שע"ז כ' הלבוש שהוא רוחני וכו'). ועוד ולמה באמת לא רצה מרדכי שיהי' זכרון הנס על ידי מגילה?

ואולי י"ל שבקריאת וכתבת המגילה גופא אפ"ל בשתי אופנים: היינו כחלק מקביעות ימי משתה שמצד וע"י מרדכי, שגם עצם קביעות היום, הי' כולל זכרון הנס, ובפשטות כמו שהוא אצל כל יו"ט. ורק שאז לאו דוקא יהי' בנוסח מסויים אצלא יהי' תלוי כ"א לפי הרגש לבו, (להעיר שעד"ז היתה ה"עבודה שבלב זו תפילה" בימי מרדכי - כמבואר ברמב"ם ריש הלכות תפילה שנוסח התפילה נתקן ע"י אנשי כנה"ג, היינו בזמן שלאחר הסיפור דפורים, והעיקר - מפני ההכרח, כמבואר שם) והוא ע"ד בשאר ימים טובים ש"שואלין ודורשין בענינו של חג".

משא"כ בקשת אסתר הייתה שיהי' דוקא כתוב ושיקראו בנוסח מסויים דוקא, שזה מורה על קביעות והגבלה, וכמבואר בהשיחה שעצם הקריאה מתוך נוסח מסויים - הי' בקשת אסתר הראשונה (ורק הוספת "כתבונ"י הי' שיכלל בתנ"ך).

ד. לכללות העניין שהרבי מייחס את ההשתדלות הגשמית לאסתר, ואת הפעולות הרוחניות של צום למרדכי - צע"ק לכאורה שאמנם אמת שהפעולה בפועל הייתה כך שאסתר הלכה לאחשוורוש ומרדכי עורר בני"ע על הצומות, אבל מאידך עצם הסברא (והרצון) לעשות כן הי' בדיוק להיפך, מרדכי הוא זה שחשב והציע שאסתר תלך להשתדל בגשמיות, ועד כדי כך שהי' צריך לשכנע אותה עד שהסכימה, ומדוע לייחס זאת לאסתר (בגלל הפועל) ולא על המחשבה והיוזמה של מרדכי?

ועד"ז לאידך בנוגע להצומות, שעצם הרעיון בא מאסתר, ורק שבפועל ממש בא ע"י מרדכי (ובפשטות י"ל כי הוא היחיד שיכול להשפיע על בני"ע לעשות כן, משא"כ אסתר שלא הי' לה קשר ישיר לבני"ע, וא"כ אולי הוא רק דבר "טכני". וד"ל). ולהעיר ממה שנקרא תענית אסתר (ש"לפי אחת הדיעות) הוא מרמז לימי ג' הצומות, וצ"ע כנ"ל מדוע מייחס הרבי זאת למרדכי?

ואולי י"ל ע"פ דברי הלבוש הנ"ל, ובהקדם, שכשיש ב' דברים א) סברא ורעיון לעשות דבר מסויים, וב) הפעולה בפועל, הרי זה ע"ד הידוע בעניין "בכח" ו"בפועל".

ולפי"ז אפ"ל (עכ"פ ע"ד הצחות) שבימי פורים שהקשר של בני"ע עם הקב"ה התבטא בהצלה גשמית, לכן תיקנו זיכרון הנס ע"י סעודה גשמית שהרי בו מודגש ה"בפועל", ולא ה"בכח", ומפנ"ז גם מובן שהיות וההשתדלות בגשמית בפועל הי' ע"י אסתר, ה"ז נקרא על שמה. ועד"ז אפ"ל בנוגע לצומות, שכיוון שמרדכי פעל זאת בפועל בבני"ע, ה"ז נחשב על שמו.

(ולהעיר עד"ז מהסתירה הידועה שבמאמרי דא"ח של פורים מבואר שהחומר שהוא גשמי יותר, בא מסובב כל עלמין, משא"כ הצורה שהיא לפ"ע רוחנית יותר, באה מממלא כל עלמין. (ראה אור התורה מג"א). משא"כ במאמרי חנוכה מבואר להיפך (לכאורה) שהצורה באה מסובב, והחומר בא מממלא. (ראה הנסמן בד"ה פתח אליהו תשט"ו הערה 39).

וי"ל ע"ד הנ"ל מהלבוש, שבפורים ההדגשה היא על מעלת הגשמיות, ובחנוכה - ע"ד מעלת הצורה והרוחניות).

פורים - כללות השיחה המשך להנ"ל

הרב אפרים פישל אסטער שליט"א
ר"מ בישיבת אהלי תורה

לכאורה אחד החידושים בשיחת פורים הוא שהמשתה ושמחה הוא אמצעי למטרה רוחנית זכרון הנס משא"כ המגילה המטרה הוא הביטוי הגשמי דווקא.

ולכואה זה היפך המבואר בדרך כלל (ע"פ הלבוש הידוע המובא גם בשיחה) שבפורים ההדגשה הוא על הצלת הגוף המתבטא בסעודה דווקא.

אלא שצ"ל שנקודת ההנחה של השיחה הוא שבכל יו"ט העיקר הוא הזכרון והמחשבה של תוכן היו"ט, ובהתאם לתוכן זה הוא המצוה של כל יו"ט.

ולגבי זה מבאר הלבוש טעם החילוק בין חנוכה ופורים, דבחנוכה תיקנו דברים רוחניים לעורר המחשבה, משא"כ בפורים תיקנו דברים גשמיים לעורר המחשבה.

ובהשיחה מוסיף יתירה מזו, דמעלת קריאת וכתובת המגילה הוא (לא מה שהמעשה מעורר יותר כוונה, אלא) זה עצמו שהגוף עושה המצוה במעשה זוטא ומעשה רבא, וזה מבטא מעלת עליית הטבע והחושך גופא.

פורים - סעיף ג

סדר הענינים ד"קבעוני" ו"כתבוני"

הת' שמואל לשם
והת' שניאור זלמן וידאל

בהתחלת השיחה מביא בגמרא מגילה (בתלמוד בבלי) שני מאמרים בנוגע בקשת אסתר מהחכמים:

(א) "שלחה להם אסתר לחכמים קבעוני לדורות" שאסתר מבקש שחכמים קובעת י"ד וט"ו אדר ליום טוב ולקריי' להיות לי לשם היינו להתחייב לדורות להגיד הסיפור של פורים.

(ב) "שלחה להם אסתר לחכמים כתבוני לדורות" שאסתר רצה ומבקש שהחכמים כתב את המגילה עם שאר הכתובים היינו שאסתר רצה להתחייב לדורות לקרוא את המגילה מתוך הכתב ואם קראה ע"פ לא יצא.

ואח"כ מביא (ג) מה שאמר בירושלמי "מרדכי ואסתר כתבו אגרת ושלחו לרבותינו שכן אמרו להם מקבלין אתם עליכם שני ימים הללו בכל שנה כו'" היינו שמרדכי ואסתר מבקשים ולא כהבבלי שאמר שהיתה אסתר לבד.

הרבי מסביר שזה לא מחלוקות בין הבבלי והירושלמי אלא שמדובר בענינים שונים: בבבלי מדובר בנוגע התקנה של קריאת המגילה שזה מבקש אסתר לבד. ובירושלמי מדובר בנוגע עצם התקנה לקבוע ימי הפורים בכל שנה ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות ומתנות לאביונים שהוא בקשת מרדכי ואסתר יחד.

ואח"כ מתחיל הרבי בסעיף ג לבאר בנוגע לשלשה הענינים ושם מעתיקים בסדר הזה: (א) "מקבלין אתם עליכם שני ימים הללו" (שזה בהירושלמי) (ב) "קבעוני" (שזה בהבבלי) (ג) "כתבוני" (שזה בהבבלי).

ולכאורה קצת קשה, הרי ידוע שכל דבר הוא בדיוק גמור, ולמה מביא בסעיף ג' שלשה הענינים הנ"ל בסדר שהירושלמי קודם להבבלי דוקא ולא בסדר הפוך כמו שמביא בתחילת השיחה שהבבלי קודם להירושלמי: (א) "קבעוני" (שזה בהבבלי) (ב) "כתבוני" (שזה ג"כ בהבבלי) (ג) "מקבלין אתם עליכם שני ימים הללו" (כמו שהוא בירושלמי).

ויש לתרץ בד"א שזה משום שהרבי רצה להסביר שג' ענינים הנ"ל מרומזים בהמגילה, וכיון שבהמגילה בסיפור הדברים שקיבלו היהודים לקים את ימי הפורים האלה נאמר בפסוק "כאשר קים עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה" (שעל ענין זה מדובר בהירושלמי) ואח"כ הפסוק "ומאמר אסתר קים דברי הפורים האלה ונכתב בספר" (שעל ענין זה מדובר בהבבלי) לכן מביא הרבי דוקא בסדר זה שהירושלמי קודם להבבלי.

תרומה א - כללות השיחה

הערות בתרומה א

הרב ישראל אריה ליב הכהן כ"ץ

אוק פארק, מישיגן

א. בלקו"ש חט"ז תרומה א', מביא הרבי פירוש רש"י בפירוש "ויקחו לי תרומה" שמפרש "לי לשמי". ומקשה שלכאורה היה רש"י יכול לפרש הכוונה ד"לי", ליקח מממונם ו"להקדישו" (וכמו "קדש לי"), ולמה פירש רש"י שהכוונה שיהיה "לשמי"?

ומבאר בסוף קושיית רש"י "אז מקען ניט לערנען אז מיט דעם ווארט (ויקחו) לי מיינט די תורה דאס אוועקגעבן צו הקדש, ווארום די שייכות צו הקדש שטייט שוין אין די ווערטער "ויקחו" "תרומה" וואס מיינען אז דאס באלנגט איצט צו הקדש (-תרומה) ס'געפינט זיך אין רשות פון הקדש (-ויקחו) והנה נראה הכוונה, שקשה לרש"י שה"לי" מיותר, שמ"ויקחו תרומה" לבד מובן שהכוונה להקדישו (- להביאו להקב"ה).

אבל לא הבנתי, שהרי כתיב (תשא יב, יג) "זה יתנו...מחצית השקל תרומה לה", ולפי ביאור השיחה מילה "לה" מיותר, שהרי כבר ידעינן מהמילים "יתנו...תרומה" שזה הקדש. ועד"ז ב"קדש לי" מפרשים למי מקדישים, אע"פ שהמילה "קדש" מעצמו מובן שמקדישים להקב"ה. ועד"ז "תקחו את תרומתי", "מרבית העם להביא לתרומת הקודש" ומוכת מכל כתובים אלו שאע"פ שכתוב כבר "תרומה", יש מקום לפרש למי מרימים ולמי לוקחים ולמי מקדישים, וזה לא קשה בפש"מ. [וכנראה שזה דבר רגיל בתורה (בפש"מ) שהתורה יפרש מושג וכו' אף שמעצמינו אפשר להבין זאת במילה פחות. וכי דרכו של רש"י לדרוש ושיהיה קשה כל היתורים].

[ולהעיר גם שבכמה כתובים (ריש תשא וריש ויקהל ועוד) כתוב "תרומה (בהוספת תיבת) לה". אבל זה לא קשה, די"ל ש"שם התואר" של תרומה הוא "תרומה לה", משא"כ ב"ויקחו לי" שמתארים הפרשת התרומה].

ואבקש מקוראי הגליון להעיר בזה.

[ובדוחק גדול אולי צריך לפרש [אף שאי"ז גלאטיק בלשון ההשיחה], שאין הכוונה ש"לי" מיותר, אלא שזה לא מתאים (ומובן) כאן. והטעם: דהנה בהציווי "ויקחו לי תרומה" אפשר לפרשו בב' אופנים: א. ציווי לבני" (להפריש ו) להקדיש ממזבחו. וכן הוא בתרגום אונקלוס עה"פ "ויפרשו קדמי אפרשותא" ב. ציווי על הנתינה של בני" ליד הגזברים [או הקיחה של הגזברים],

קיחה כפשוטו - העתקה ממקום למקום, וכמו הפי' ב"ויקחו אליך שמן זית" (ושם תרגם אונקלוס "ויסבון לך").

והנה בשיחה כאן הולך כדרך הב' [כדמוכח בכל המשך השיחה, וכן הוא בלקו"ש חל"א ע' 143] דכוונת "ויקחו לי תרומה" לא קאי על ההפרשה, אלא על הנתינה להגזבר. והנה אם נימא שמתחילת השיחה ידענו ש"ויקחו...תרומה" לא קאי על ההפרשה, וקושיית השיחה היה רק שה"לי" ילך על ההפרשה וההקדשה, אפשר לפרש הקושי בה"לי".

דאם פירוש "ויקחו" היה (כאופן הא') להקדיש, שפיר שייך לפרש ש"לי" הכוונה להקדיש להקב"ה [כמו קדש לי]. אך מכיון ש"ויקחו" הוא (כאופן הב') ההבאה להגזבר א"כ לא שייך כאן המילה לי, ש"ל בפש"מ שלא שייך לתאר יד הגזבר "יד שמים" - "לי".

(ובוודאי אם נלמוד כהפי' שתרומה הוא הרמה [או אפי' שזה הפרשה אך לפי הערה 29], וא"כ כבר לפני הקיחה להגזבר⁶ כבר נעשה החפץ הקדש בשלימות, א"כ פשיטא שא"א לומר כאן "לי", שהרי החפץ הוא כבר "שלי" לפני ההבאה להגזבר, ואין הנתינה להגזבר מוסיף בה"לי".

אך אפי' אם פי' תרומה הוא הפרשה, ולא חל הקדש (בפש"מ) בשלימות עד ההבאה לרשות הגזבר, אבל ה"לי" אינו מצד ש"יד הגזבר" הוא יד רשות שמים, אלא שע"י "רשות הגזבר" חל על הממון קדושת הקדש. אך לא שייך לומר שהנתינה להגזבר הוא "נתינה להקב"ה".

ואעפ"כ היה אפשר לומר שהתורה כתבה לי (אף שאינו מתאים בתוכן הענין) ללמדינו שע"י הנתינה להגזבר מתקדש החפץ, ונעשה ברשותי - "לי". וע"ז מסביר הרבי (בקטע השיחה שהובא לעיל) שמכיון שב"ויקחו תרומה" כבר יודעים שזה הקדש, שוב אין מקום לומר מילה שאינו מתאים בשביל ללמדנו הידוע לנו כבר.

ולפי"ז לא יהיה קשה מהא דכתיב "יתנו..תרומה לה", ששם הכוונה ב"זה יתנו" הוא להקדיש ולהפריש הממון לה', (שהשלב דהנתינה להגזבר כתיב לקמן "ולקחת את כסף הכיפורים מאת בני ישראל"). ועל המושג תרומה שפיר שייך לתאר שההקדשה זה לה'.

ובתחילת פרשת ויקהל שמצוה משה אל עדת בני ישראל "קחו מאתכם תרומה לה", ושם ה"לה" מגיע בהמשך ל"קחו", שיש ליקח לה', ובאמת שם קשה הלשון לה' שאין הקיחה של הגזבר קיחת ה'? וחיבים לפרש הכוונה כמו כאן שהקיחה יהיה "לשמי". (ובאמת דברי משה שם, הם מסירת ציווי הקב"ה דכאן).

אבל משמעות השיחה הוא, שהקושיא היה שנלמוד ש"ויקחו לי תרומה" קאי על הפרשת והקדשת התרומה, ורק מצד הקושי ד"לי" שהוצרכו לפרשו "לי-לשמי", זה גם הכריח אותנו

6. ועפ"ז אפשר לפרש שכשמשנה צוה "איש ואשה על יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש" הנה מיד "ויכלא העם מהביא", ולא שהוצרכו עכ"פ להביא הממון שכבר הקדישו ולא הספיקו להביא.

ללמוד ש"ויקחו...תרומה" קאי על הנתינה. (ואף שלא מפורש הטעם בהשיחה, אפשר לבאר, דאם נימא שקאי על ההפרשה הנה פשיטא שההפרשה צריך להיות "לשמי", וא"כ שוב ה"לי" הוא מיותר. אבל אם נלמוד ש"ויקחו" קאי על הנתינה יש חידוש שהגם הנתינה צ"ל לשמי). וא"כ אי אפשר לפרש שהקושי ב"לי" הוא שלא מתאים לתאר הנתינה להגזבר כ"לי", שבהקושי לא למדנו שקאי על הנתינה להגזבר].

ב. והנה הובא לעיל שבשיחה זו קאי בהאופן שכוונת "ויקחו לי" אינו ציווי להקדיש, אלא לתת לגזבר [ולפי"ז החיוב ד"לשמי" (אינו דין בההפרשה, אלא) הוא חיוב מחודש (שלא מצינו בהלכה) שיש חיוב של (נתינה) לקחת הגזבר שיהיה לשמי²].

[ואולי ההכרח ללמוד ש"ויקחו לי" קאי על הנתינה בפשש"מ (נוסף למה שנתבאר לעיל): שהרי הפסוק ממשיך "וזאת התרומה אשר תקחו מאתם" ומוכח שהלקיחה כאן הכוונה להגזברים. ועוד אפשר לבאר, דלא שייך לומר שזה ציווי לבני ישראל שהרי לא היה בזה חיוב ורק ש"כל נדיב לב ביאנה".

וזה מתאים עם הא שבפרשת ויקהל יש אריכות דברים על פעולת ההבאה של בני ישראל מנכסיהם לה, וציווי משה לבני"ה היה "איש ואשה על יעשו עוד מלאכה . . . (ולא שיפסיקו להקדיש) ויכלא העם מהביא".

ולפי"ז דברי רש"י "יפרישו לי מממונם נדבה" אינם פירוש הציווי ד"ויקחו לי", אלא פירוש המילה "תרומה", והיינו דיש שלב א' המרומוז במילה "תרומה" שבני"ה יפרישו תרומה, ושלב ב' הוא דהגזברים יקחו מהם.

7. אך לפי המבואר ברש"י שתרומה זה הפרשה, ומבואר בהשיחה (סעיף ה') שבפשש"מ ע"י הפרשה גרידא לא נעשה פעולת ההקדש בשלימות, מובן שלקחת הגזבר זה חלק מההקדשה, ומובן שפיר שהדין ד"לשמה" כאן שייך להקדשת החפץ. ומובן לפי"ז שאין סתירה לביאור הרבי בהשיחה מרש"י (תצוה כח, ד) "בגדי קודש- מתרומה המקודשת לשמי יעשו אותו" דמשמע שדין לשמי הוא דין בההקדשה (ולא בהנתינה). ולהנ"ל מובן שהנתינה הוא חלק מפעולת ההקדשה.

וכן משמע בשיחה זו גופא, שהכוונה ד"לשמי" הוא חלק מעצם הקדשת החפץ (ולא רק דין בלקיחת ה"גברא") שהרי מסביר בסעיף ו' שסוג קדושת החפץ נקבע לפי כוונת ה"לשמי" דשעת הנתינה. (וכן משמע בלקו"ש חכ"ו ע' 168 שמביא נקודת שיחה זו בקצרה).

ולפי"ז יצא שיסוד דברי רש"י שתרומה זה רק "הפרשה" ולא "הרמה" מיסודים על רש"י "לי- לשמי", שמכיון שצוה התורה דבעי כוונה בנתינת ולקחת התרומה, ה"ז ראי' שאין תרומה הרמה, ועדיין חסר בההקדשה עד הלקיחה, והוי רק "הפרשה".

ואם נבאר שתרומה זה "הרמה" (או הפרשה כפי הערה 29), נצטרך לומר שדין "לשמי" זה רק חיוב הגברא ולא פועל בקדושת החפץ. וכל דברי השיחה בסעיף ו' נאמרו לפני שנתבאר בסעיף ז' שויקחו קאי על הגזברים, ולמדנו או ש"ויקחו" קאי על הקדשת החפץ. או שקאי על נתינת החפץ ע"י בני", והשמיענו הקרא דבעת הנתינה ("ויקחו") בעי גם הקדשה (-"לי").

(והנה אם נימא ד"ויקחו לי" קאי על הנתינה להגזבר, אפשר לפרש ש"יפרישו לי מממונם נדבה" כלול בהציווי שיתנו להגזבר, דבעת הנתינה בעי גם להקדישו לשמים. אבל אם זה ציווי להגזבר, צריך לומר כנ"ל ש"יפרישו לי" אינו פירוש הציווי ד"ויקחו לי").

אך צ"ע היכן מצא רש"י בקרא ציווי לבני ישראל להפריש נכסיהם? ואפשר לבאר דלרש"י היה קשה, איך אפשר לצוות להגזברים ליקח מבני ישראל, אם בני" בכלל לא נצטוו להפריש תרומה. ובהכרח לומר שיש כאן רמז של ציווי לבני ישראל ש"יפרישו לי מממונם נדבה".

מפני אריכות הביאור וריבוי הפרטים בשיחת כי תשא א' באנו כאן בתור הוספה לתועלת הלומדים אם טבלה המסכם ומבאר בטוב טעם מהלך השיחה ופרטי'. הטבלה נערך על ידי הרב בנימין אפרים ביטון שליח כ"ק אדמו"ר לונקובר קנדה. ותודתינו המרובה נתונות לו.

טבלת סיכום על לקוטי שיחות חלק טז, תשא א'

דין ב: חפצא מטבע אחד	דין א: גברא פעולת נתינה בבת אחת	גדר המצוה
ביטוי לכפרה הבאה מעצם הנשמה	טעם הלכתי: קרבן וכפרה טעם פנימי: נתינה מעצם הנשמה	הטעם
אי-ידיעה אולי: שוה כסף; חתיכת כסף; י' מטבעות; מטבע אחד כתנאי צדדי	שאלה איך נתינה בעל כרחו יכולה להוות כפרה?	שאלה/אי-ידיעה של משה רבינו
מטבע של אש יש לתת מטבע אחד דווקא; ולא רק כתנאי צדדי אלא כעיקר גדר המצוה	מטבע של אש שמשקלה עשר גרה הכפרה באה מעצם הנשמה ("מטבע של אש") ופועלת על כוחות הנשמה ועל חומריות האדם ("משקל")	תשובה/הודעה של הקב"ה
"זֶה יִתְּנוּ"	"וְנִתְּנוּ אִישׁ כֶּפֶר נַפְשׁוֹ"	פסוקי התורה
תלמוד ירושלמי	מדרשים	מקור הדרשה בתלמוד ובמדרש
"ואמר זה יתנו"	"והוא אמרו יתעלה ונתנו איש כופר נפשו"	רמב"ם בספר המצוות
"כולו כאחת"	"בפעם אחת"	רמב"ם ביד החזקה
מנחות כט, א "לא הוה ידע איזה מטבע יביאו"	חולין מב, א "מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו"	תוספות

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר

בקשר עם יום הבהיר
י"א ניסן שנת המאה ועשרים
תרס"ב - תשפ"ב